

Tuomas Tikka

6.9.2021

Ympäristöministeriö
Lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntö: VN/14302/2019 Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiantensiivisten yritysten sähköistämistuesta

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä hallituksen esityksestä eduskunnalle ilmastolaiksi.

Kemianteollisuus pitää tärkeänä hallituksen järjestelmällistä työtä ilmastoasioiden edistämiseksi. Ilmastoasiat koskevat yhteiskunnassa kaikkia toimialoja, jolloin kokonaisuuden hahmottaminen on usein haastavaa. Lainsäädäntö laadittaessa ja toimenpiteitä pohtiessa onkin kriittistä pystyä edistämään ilmastotavoitteita kustannustehokkaasti ilman että vaarannetaan jonkin sektorin edellytyksiä seurata ilmastotiekarttojen polkua kohti ilmastoneutraaliutta.

Kemianteollisuus haluaa olla vuoteen 2045 mennessä hiilineutraali. Tähän pyritään sekä hiilijalanjälkeä pienentämällä että hiilikädenjälkeä kasvattamalla. Käytännössä tämä tarkoittaa oman toiminnan hiilijalanjäljen eli kasvihuonekaasupäästöjen pienentämistä nykyisestä 5,7 milj. tonnin tasolta lähelle nollaa, sekä hiilikädenjäljen kasvattamista eli asiakkaiden päästöä pienentävien tuotteiden ja ratkaisujen tuottamista. Kemianteollisuuden tuotteiden potentiaalinen ilmastohyöty on selvityksien arvioiden perusteella jopa suuruusluokkaa 26 milj. t CO₂ tulevaisuudessa. Tässä uusilla raaka-aineilla, teknologioilla, innovaatioilla ja kiertotaloudella on merkittävä rooli.

Ilmastolakiesityksessä vaikuttaisi olevan pyrkimys tarkastella ilmastotavoitteita ja vaikutuksia monipuolisesti. Esimerkiksi esityksen sivulla 6 on havaittu suomalaisten kuluttajien käyttävän merkittävästi ulkomailla valmistettuja tuotteita, mikä nostaa suomalaisten hiilijalanjälkeä. On kuitenkin huomion arvoista ymmärtää, että myös Suomen nykyiset suorat päästöt sisältävät tuotantoa, jotka myydään ja käytetään ulkomailla. Kemianteollisuuden mielestä olisi ensiarvoisen tärkeää huomioida paremmin suomalaisen vientiteollisuuden mahdollisuudet tuottaa ilmastoystävällisiä tuotteita maailmanmarkkinoille ja siten vaikuttaa globaaleihin päästöihin myönteisesti.

Hallitus on velvoittanut toimialat mukaan lukien kemianteollisuuden laatimaan ilmastotiekartat. Tiekartan laatiminen täydensi hyvin kemianteollisuudessa jo käynnissä olevaa omaehtoista työtä saavuttaa hiilineutraalisuus vuoteen 2045 mennessä. Taustaselvityksien perusteella haaste hiilineutraaliuden saavuttamiseksi on valtava, sillä sen saavuttaminen edellyttää paitsi kasvihuonekaasupäästöjen merkittävää vähentämistä ja sähköistymistä, myös vaihtoehtoisten raaka-aineiden käyttöönottoa ja hiilidioksidin hyödyntämistä raaka-aineena kemianteollisuuden prosesseissa.

Hiilineutraalin kemianteollisuuden saavuttaminen tulee siis vaatimaan massiivisia investointeja, merkittävää tutkimus- ja kehitystyötä, sekä uudenlaista osaamista. Keskeistä tulee olemaan

Tuomas Tikka

6.9.2021

valtion panostukset erilaisiin investointitukiohjelmiin, tutkimukseen ja kehitykseen, sekä sähköistymistä ja uuden teknologian kehittämistä suosivaan vero- ja tukipolitiikkaan. Myös luvitusprosesseissa tulee jatkossa huomioida paremmin eri politiikkalohkot ylittävät kokonaisuudet. Nyt nähtävissä olevan kehityksen valossa on olemassa riski, että suomalaisen ympäristöluvituskäytäntö ei sisällä kokonaisvaltaista arviointia, jossa huomioidaan investointien hyödyt mm. globaalien kasvihuonekaasupäästöjen vähenemisen näkökulmasta. Suomalaiset yritykset kamppailevat globaaleilla markkinoilla ja useissa kovimmissa kilpailijamaissa on lähes poikkeuksetta käytössä edellä mainitun kaltaisia vero ja tukielementtejä, sekä luvituskäytäntöjä joilla tähdätään ilmastomyönteisen teollisuuden elinvoimaisuuteen ja kasvuun.

Loppujen lopuksi vain riittävän kilpailukykyinen teollisuus pystyy tarvittaviin investointeihin. Ilmastopolitiikkaa laadittaessa tuleekin olla tarkkana, ettei vahingossa hankaloiteta teollisuuden edellytyksiä seurata tiekartan viitoittamaan polkua kohti hiilineutraaliutta ja vaaranneta potentiaalista ilmastokädenjälkeä. Uusien teknologioiden käyttöön ottaminen ja teollisuuden investoinnit ottavat tyypillisesti huomattavasti aikaa, joten eteneminen tapahtuu todennäköisesti harppauksina. Ilmastolaisissa tulisi keskittyä riittävän pitkän aikavälin tavoitteisiin ja huomioida toimialojen ilmastotiekarttojen osoittama ei-lineaarisesti tapahtuva päästöjen väheneminen. Nyt näin ei olla tekemässä ja voidaan joutua tilanteeseen, jossa panostetaan tehottomiin päästöjen vähenyskeinoihin. Tämän havainnon on tehnyt myös VTT, jonka arvion mukaan liian kireälle viedyt tavoitteet johtavat helposti kustannustehottomiin toimiin.

Kemianteollisuuden tämänhetkisen ymmärryksen mukaan ilmastolain valmistelussa ei ole huomioitu myöskään heinäkuussa julkaistun EU:n Fit For 55 -paketin vaikutuksia. Ennen lainvalmistelun jatkamista olisi loogista tehdä kattava hallinnonrajat ylittävä vaikutusarvio, yhdessä elinkeinoelämän kanssa paketin sisältämien säädösaloitteiden vaikutuksesta suomalaisen elinkeinoelämän toimintaympäristöön ja mahdollisuuksiin toteuttaa ilmastotiekarttojaan. Komission esittämien lainsäädäntöpäivityksien ja uusien aloitteiden vaikutukset tulisi myös huomioida, kun pohditaan Suomen oman tavoitteen asetantaa, sekä tarvittavia ohjauskeinoja. Oleellista on löytää yhteistyössä toimivimmat ja kustannustehokkaimmat keinot Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi.

Tuomas Tikka

Kemianteollisuus ry